№ 138 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՅՈՒՆԻՍԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 29 ՅՈՒՆԻՍԻ № 138

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կօպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Յուլիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 6 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կօպ., IV երեսի վրա—10 կօպ.։
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ" ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ
խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, շտապել ուղարկել երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում ընդհատում տեղի չունենայ:

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւոր Դպրոցի Վարչութիւնը
սրանով յայտարարում է, որ առաջիկայ ուսանողական տարում դպրոցում ընդունելութիւն կը լինի միայն I դասարանում։ Այդ դասարան ընդունվելու համար աշակերտը պէտք է լինի ոչ աւել քան 13 տարեկան։
Խնդիրները ընդունվում են մինչև օգոստոսի 24-ը։ Խնդրի հետ պէտք է ներկայացնել ծննդեան (եակական և ոչ թէ քաղուածք) և ծաղկի վկայականներ։
(Հ.) առ. 697. 2—1

Ներսիսեան Հայոց Հոգեւ. Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը
հրաւիրում է բարձրագոյն ուսման ցենզ ունեցող 3 ուսուցիչներ հետևեալ առարկաների համար.
1) Եկեղեցական պատմութիւն, հայոց հին և նոր լեզուներ և հայոց գրականութիւն՝ 21 դասով։
2) Հանրահաշիւ, երկրաչափութիւն և եռանկիւնաչափութիւն՝ 21 դասով և
3) Բնաբանութիւն, ֆիզիկա, քիմիա, ֆիզիկական աշխարհագրութիւն—տիեզերագրութիւն՝ 19 դասով։
Դասագինը առաջին 12 դասի համար 70-ական րուբլի, մնացած դասերի համար՝ 60-ական րուբլի։
Ցանկացողները իրանց խնդիրները դիպլոմների հետ միասին ներկայացնելու են հոգաբարձութեան մինչև օգոստոսի 1-ը։
(Հ.) առ. 698. 2—1

ՄԻ ՀԱՄԱԿՐԵԼԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

II

Մեթէ պէտք է ապացուցել, թէ ինչ կարևոր նշանակութիւն ունի գեղարուեստական և նկարչական թանգարանը։

Թիֆլիսը վաղուց զգում է նրա կարիքը։

Եւ եթէ Սարաջեվեան Թանգարանը կը գայ լցուցանել այդ կարիքը, դա մի խոշոր ծառայութիւն կը լինի Կովկասի մայրաքաղաքի համար։

Թիֆլիսը մինչև այժմ մի փոքրիկ անկիւն անգամ չունի, որտեղ ժողովված լինեն գեղարուեստի զանազան ճիւղերի՝ նկարչութեան, քանդակագործութեան, ճարտարապետութեան ստեղծագործութիւնները։

Ոչ հին կլասիկական, ոչ եւրոպական, ոչ ռուսական, ոչ արևելեան և ոչ կովկասեան գեղարուեստը չունի օթեւան Թիֆլիսում։

Մի քանի նկարներ մասնաւոր տներում, մի քանիսը Փառքի Տաճարում, մի քանիսը նկարիչների արհեստանոցներում կամ սնդուկներում—ահա մեր իրականութիւնը։

Մեր նկարիչների գործերը տեղ չունեն ոչ մշտական բնակութեան և ոչ նոյնիսկ ժամանակաւոր ցուցահանդիսական արտայայտութեան համար։

Եւ մենք տեսնում ենք տարիներ շարունակ, թէ ինչպէս տեղից տեղ թափառում են մեր նկարիչները մի հասարակ պատկերահանդէս կազմելու համար։

Մի ժամանակ նկարիչները կարծում էին, թէ Փառքի Տաճարը կարող է մշտական հանդիսատեղ լինել նրանց ստեղծագործութիւնների համար, բայց այդ տեղը առ միշտ դուրս եկաւ նրանց տրամադրութիւնից։

Այնուհետև մենք տեսանք ցուցահանդէսները Նկարչական Դպրոցում, Ժողովրդական Տանը, Օբերյեանի տանը, Գիւղատնտեսական Ընկերութեան մէջ, Առաջին Գիմնազիայում՝ ամեն տեղ անկարելի պայմաններում, կամ վատ լուսաւորութեամբ, կամ անյարմար մուտքով, կամ անպատեհ դասաւորութեամբ և այլն։

Հանրային տեղ ու կացարան չէ ունեցել մինչև այժմ Թիֆլիսում գեղարուեստական ստեղծագործութիւնը։

Եթէ Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութիւնը կամ յատուկ գեղարուեստական թանգարանը կանոնաւոր կերպով ձեռք բերելու լինէին գեղարուեստի գործերը, կամաց-կամաց կը կազմվէր մի հարուստ հաւաքածու այդ գործերից։ Օգնութեան կը գային և մասնաւոր նուիրաբերութիւնները։

Եւրոպական խոշոր քաղաքներում հասարակութիւնը յաճախելով թանգարանները ստանում է թէ բարոյական և գեղարուեստական բաւականութիւն, թէ մտաւոր շահ և թէ մի կրթիչ զուարճութիւն։ Եւ գեղարուեստը գալիս է զարգացնելու մարդկանց ճաշակը, մեղմացնելու բիրտ ու կոպիտ բարքերը, խորացնելու մարդկանց հոգեկան վերապրումների եթերները, համակրելու նրանց վեհ համազգացութեամբ...

Գեղարուեստի տաճարներից մենք զուրկ ենք եղել։

Եւ եթէ այսօր հնարաւորութիւն է երեւում ունենալ մի այդպիսին, անտարակոյս՝ դա վերին աստիճանի մխիթարական մի երևոյթ պէտք է համարել մեր իրականութեան աշխարհում։

Ա. Քալանթար

ՄԻ ՆՈՐ ԿՏԱԿ

«Մշակի» ընթերցողները այսօրվայ համարում տպված հեռագրից կը տեղեկանան, որ Մոսկվայի դրամատէր Սարգիս Ջանումեանց թողել է կտակով 80,000 ր. գումար Էջմիածնի ճեմարանին։

Այդ կտակով Էջմիածնի ճեմարանը ստանում է մի բաւական խոշոր օգնութիւն և կարող կը լինի այնուհետև աւելի ազատ զգալ իրան նիւթական տագնապից, որի մէջ նա գտնվում է եղել երկար ժամանակ և մանաւանդ վերջին տարիներս, երբ նա ստիպված եղաւ նոյնիսկ հանգանակութեան դիմել իր սովորական ծախքերը հոգալու համար։

Ջանումեանի կտակը թեթևացնում է Էջմիածնական վարչութեան ամենախոշոր հոգսերից մէկը և ստեղծում է հանգուցեալի համար յիշատակ մի խոշոր կրթական հաստատութիւններից մէկում։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Սեփական հեռ.)

Մոսկվա, 27 յունիսի

Վախճանվեց Սարգիս Ջանումեանը։

Հանգուցեալը արել է կտակով հետևեալ նուիրաբերութիւնները. Էջմիածնի ճեմարանի օգտին՝ 80,000 րուբլի, Աստրախանում բարեգործական նպատակների համար՝ 25,000 ր., Դասպարեան անկելանոցին՝ 5,000 րուբլի։

Թաղումը տեղի կունենայ հինգշաբթի օրը, յունիսի 30-ին։ Արսէն

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 յունիսի

Պետերբուրգ.—Ցերեկվայ ժամը 2-ին և երեկոյեան ժամը 8-ին հոգեհանգիստ կատարվեց ի Տէր հանգուցեալ Մեծ Իշխանուհի Ալեքսանդրա Իոսիֆովնայի յիշատակին։ Դագաղի վրա դրվեցին նոր պսակներ։

Պարիզ.—Բացվեց հանրապետական սօցիալիստների առաջին համագումարը կուսակցական ծրագիր մշակելու համար։ Միացեալ սօցիալիստների կուսակցութեան ազգային խորհուրդը վճռեց, որ կուսակցութիւնը բանւորական հարցում պէտք է գործէ աշխատանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիայի հետ միատեղ և պէտք է պաշտպանէ բանւորական սինդիկատների բողոքը ընդդէմ բանւորների կենսաթոշակների օրէնքի։

Բար-Սիւր-Օբ.—37 համայնքներում, որոնց խորհուրդները հրաժարական տալին և նրան [illegible] թեան շրջանները սահմանափակելուն դէմ, տեղի ունեցան ընտրութիւններ։ Ընտրողները համարեա ամենուրեք ձեռնպահ մնացին ձայնատւութիւնից։

Տենէրիֆ.—«Պանտեր» նաւը ծով մտաւ, չը վերցնելով սանիտարական վկայաթուղթ։ Թէ ուր է գնալու, յայտնի չէ։ Կարծում են, որ նա դիմում է դէպի Մարոկկօ։

Լվօվ.—Յունիսի 25-ի երեկոյեան լեհերը հակայական ցոյց կազմեցին Գալիցիայի փոխարքայ Բօբրժինսկիի դէմ, մեղադրելով նրան ընտրութիւնների ժամանակ զեղծումներ կատարելու մէջ։ Ցոյցի համար օգտվեցին ընդհանուր լեհերի լիդէր նախկին մինիստր Գլօմբինսկիին կայարանում հանդիպելուց։ Տեղի ունեցաւ նաև լեհերի բազմամարդ ժողով քաղաքային ակումբում, որ ընդունեց խիստ բանաձևեր Բօբրժինսկիի դէմ. բանաձևերը առաջարկված էին պրօֆ. Գրաբսկիի կողմից։

Տըրնօվօ.—Ազգային մեծ ժողովը ճնշող մեծամասնութեամբ երկրորդ ընթերցմամբ ընդունեց սահմանադրութեան առաջին յօդուածի փոփոխութիւնը Բուլղարիան թագաւորութիւն վերակոչելու մասին։

Օախակա (Մեկսիկա).—Ըկօտլանում ծագել են քաղաքական անկարգութիւններ։ Ընդհարման ժամանակ սպանվել են 11, վիրաւորվել են 15 մարդ։ Ամբոխը յարձակվել է առևտրական տների վրա, որոնցից մինը անգլիահպատակ է։ Զօրքերը կարգ ու կանոնը վերահաստատեցին։

(Լրագիրներից)

Ներկայ րօպէին այն քաղաքական սուր ճգնաժամը, որ առաջացաւ Գերմանիայի հանդէս գալուց մարոկկեան հարցում, կարող է համարվել աջողութեամբ ալարտված։ Դա բացատրվում է բաւականաչափ նրանով, որ ռուսական և անգլիական դիպլօմատիան կանգնեցին միևնոյն տեսակէտի վրա՝ թէ Գերմանիայի հանդէս գալը մարոկկեան հարցում չէր կրում Ֆրանսիայի՝ թշնամական բնաւորութիւն, որովհետև գերմանական կառավարութիւնը առաջվայ նման ճանաչում է ալժէզիրասեան պայմանագրի և 1909 թ. ֆրանս-գերմանական համաձայնութեան որոշումների ույժը, որոնց համաձայն Մարոկկօն մնում է Ֆրանսիայի բացառիկ քաղաքական ազդեցութեան շրջանի մէջ։

Ինչ վերաբերում է մարոկկեան հարցի նկատմամբ եղած համաձայնութիւնները վերաքննելու հարցին, նաև նոր միջազգային կոնֆերէնցիա գումարելու խնդրին, ինչպէս հաղորդում են լաւատեղեակ աղբիւրներից, մարոկկեան գործերում շահագրգռված կաբինէտները գտնում են ներկայ րօպէն դրա համար անյարմար։

Վլադիկավկազ.—Յունիսի 23-ի գիշերը Վեդէնի շրջանի լեռներում ընդհարում եղաւ պահակախմբի և Զէլիմխանի աւազակախմբի միջև հետևեալ հանգամանքներում.

Ստանալով գաղտնի տեղեկութիւններ, որ աւազակախումբը գալու է Խօրօչօյ գիւղը, ուր Զէլիմ-խանը շատ ազգականներ ունի, շրջանապետը գաւառամասում եղաւ 11 մարդով։

Կէս գիշերվայ մօտերը պահակախումբը անսպասելի կերպով հանդիպեց աւազակախմբին և ենթարկվեց համազարկային գնդակածգութեան։ Պահակախումբը պատասխանեց։

Հրացանաձգութեան ժամանակ սպանվեցին ուրեադնիկ Հաջիսօվը և մի քանի ձիեր։

Աւազակախումբը անյայտացաւ առանց կորստի։

Շրջակայ բայօնը շրջապատված է զօրքերով։

Աւազակախմբին անկարելի եղաւ հալածել մթութեան պատճառով։

Ընդհարման տեղը մեկնեց Թերեքի շրջանի պետ Ստեպանօվը։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 յունիսի

Կ. Պօլիս.—Դեսպան Չարիկօվը զինւորական և ծովային գործակալների, առաջին թարգմանի և դեսպանատան զբօսանաւի հրամանատարի ուղեկցութեամբ ներկայացաւ սուլթանին «Նիկօլայ» շոգենաւի վրա, որտեղից թագուհին տեղափոխվեց «Կագուլ» յածանաւը և մեկնեց Օդեսսա։

Ի նկատի ունենալով մի դեռատի խորվաթուհու բռնի կերպով մահմեդականութեան դարձնելու ջանքերը, աւստրիական դեսպանատունը պահանջեց աղջկան վերադարձնել իր ծնողներին։

Զափաւոր լիբէրալների օպպօզիցիօն ֆրակցիաների պարագլուխներից մինի՝ Թիւրքաց պալատի պատգամաւոր Իզմայիլ-Քէմալի գործունէութիւնը, որ Ցետինիէում հանդէս եկաւ իբրև ալբանական աւտօնոմիայի պաշտպան և կազմեց օտարազգի պետութիւններին ուղղված ալբանների յայտնի կոչը, Թիւրք շովինիստ շրջաններին առիթ է տալիս խստագոյնս պարսաւելու։ Երիտթիւրքերը կազմակերպել են իբր թէ մի շարք ալբանական բողոքի միտինգներ ընդդէմ Քէմալի գործունէութեան։ Տեղական լրագիրները նրա դէմ կատաղի բանակռիւ են սկսել, մեղադրելով նրան պետական դաւաճանութեան մէջ։ Զափաւոր լիբէրալների բիւրօյի նախագահը գրաւոր կերպով յայտնել է, թէ ֆրակցիան Քէմալի ալբանասիրութեան հետ ոչինչ առնչութիւն չունի։ Դիպլօմատիական շրջաններին հաստատապէս յայտնի է, որ Թիւրքիան պատերազմ չէ կամենում։ Համապատասխան խաղաղասէր տրամադրութեան, Բ. Դուռը վճռել է ամեն հնարաւոր զիջումներն անել մալիսօրներին, բացի աւտօնօմիայից։

Վիեննա.—«Կօր. Բիւրօյին» հաղորդում են Ցետինիէից, որ Թիւրքաց դեսպանը երէկ տեղեկացրել է չերնօգօրական կառավարութեան, թէ մալիսօրներին նոր արտօնութիւններ են տրված, վերաբերեալ զինւորական ծառայութեան պարտականութեան, հարկերի վճարման, զէնքերի յանձնման, դպրոցների հաստատման, ճանապարհների կառուցման, կարիքաւորների օգնութեան։ Համապատասխան ձեռնարկութիւնները կը գործադրվեն անյապաղ։ Սկիւտարի վալիին տրված են պատշաճ ցուցմունքներ։

«Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէին» հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ, հեղինակաւոր աղբիւրներից բղխած տեղեկութիւնների համապատասխան, չերնօգօրական արտիլէրիան սահմանի մօտերը գտնվող անհամեմատ կարևոր դիրքերի մէջ ցայսօր իր թնդ կրկնակի գերազանցում էր Թիւրքականից։ Այժմ Թիւրքիան սահմանն է ուղարկել մի քանի բատարէաներ։

Եկաւ ալբանների պարագլուխ Իզմայիլ-Քէմալը։

Պօդգօրիցա.—Սարէջի եպիսկոպոսը, անաջողութեան հանդիպելով ալբանների պարագլուխների հետ մղած բանակցութիւնների մէջ, մտադիր է մեկնել այլ տեղերում գտնվող ալբանների մօտ, նաև դեռ ևս կռւող ապստամբների մօտ։

Գիշերս ալբանները յարձակում գործեցին թիւրքերի վրա։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 յունիսի

Թէհրան.—Եկաւ Սիփէհդարը, երկու ժամ խօսակցութիւն ունեցաւ պետական խնամակալի հետ, մնաց իր ամառանոցում՝ Զէրգէնդէում։

Թաւրիզ.—Արդաբիլի նախկին նահանգապետ Ռէշիդ-իւլ-Միւլքը, պարտութիւն կրելով շահսէվանների հետ ունեցած կռւում, կալանաւորվեց իբրև դաւաճանութեան մէջ ամբաստանվող։

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 յունիսի

Լօնդօն.—Հուլից հաղորդում են, որ բեռնակիր բանւորները, գէթ գոհ կայացված համաձայնութիւնից, վճռել [illegible]

Պարիզ.—Բոլոր շինարարական բանւորների երկու երրորդը գործադուլ արեց։

Սարագօսա.—Սկսվեց ընդհանուր գործադուլ։

Հուլ.—Հացահատիկ բեռնողները և այլ նաւահանգստային բանւորներ չիբականացրին սպառնալիքները և առաւօտը աշխատանքի կպան։

Մանչեստէր.—Նաւաստիների գործադուլը վերջացաւ։

Ստօկհօլմ.—40,000 շինարարական բանւորների դէմ յայտարարված լօկաուտը մտաւ իր ույժի մէջ։

ԽՕԼԵՐԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 յունիսի

Պետերբուրգ.—Սամարայի նահանգի Նիկօլաէվսկում յունիսի 16—20 նկատվել են խօլերայի 15 դէպք, մինը մահավախճանով։ Էնոտէվսկի գաւառում մեռել է մի մարդ։ Կօզմօդեմեանսկում երևան է հանվել Չեբոկսարի գաւառից եկած մի հիւանդ։

Բագւում երևան է հանված խօլերայի առաջին դէպքը։

Պօլտավայում նոյնպէս։

Բուդապէշտ.—Վէկլօվարադինում հիւանդացել է մի զարբին։

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

I

Վան, 13 յունիսի

Գրել եմ արդէն Միր-Մհէի նոր ոճրագործութիւնների մասին, որի վերջին զոհերից մէկը եղաւ շատախցի ոստիկան Արշակ էֆենդին։ Այս սպանութիւնը նորից արհաւիրքի մատնեց Նորդուզ և Շատախ գաւառների ազգաբնակութիւնը, մանաւանդ որ ոճրագործը նոյն գաւառներում ման է գալիս դեռ նոր ոճրերի սահեց։

Մի քանի ամիս առաջ, երբ Պարսկաստանում կալանաւորվեցին երկու աւազակ եղբայրներ՝ Կադըր և Ջահֆէր, նրանց հետ կալանաւորվել էին նրանց ուրիշ երկու եղբայրներն էլ՝ Հաջին և Ղուլի-խանը. բայց Թիւրք կառավարութիւնը նրանց արձակեց որպէս անմեղների, իսկ այդ երկու անմեղներն այժմ յաջորդել են իրանց՝ բանտում գտնված եղբայրներին—Կադըրին ու Ջահֆէրին—և գործում են ոճիրներ ու աւարա-

ութիւններ։ Սպանեցին մէկ ոստիկանի, վիրաւորեցին մէկ ուրիշի և Նորդուզի ու Խօշաֆի գիւղերում ման գալով անհանգստութիւն են պատճառում խաղաղ ազգաբնակութեան։ Սրանք, ինչպէս նաև Միր-Մհէն, սպառնալիքներ են անում հայերին, որ նրանք չը համարձակվեն բողոքել, մինչև իսկ վկայել Կադըրի ու Ջաֆէրի վրա, եթէ ոչ կը տուժեն իրանց կեանքով. իսկ Թիւրք դատաւորը պահանջում է վկայ, որ երդում անէ ու ապա վկայէ որպէս ականատես։ Ահա թէ Թիւրքիայում ինչպէս է գործադրվում արդարութիւնը. և զարմանալի չէ, որ մէկ օր այդ երկու ոճրագործներն էլ արձակվեն որպէս անպարտներ կամ շատ թեթև պատիժներ միայն կրեն, թէև նրանք մինչև այսօր սպանած լինեն տասից աւելի հայերի, մի Թիւրք յիսնապետի և մի քանի էս Թիւրք ոստիկանների. իսկ յափշտակութիւններ և աւարառութիւններ չեն էլ հարցնում։ Արդէն Թիւրք ոստիկանութիւնը ոչ իսկ ձերբակալեց տարիներով եռևներից ման գալով, և եթէ չը լինէր Պարսկաստանում մի վանեցի հայ՝ հիւպատոսական գործակալ, նրանք երբեք էլ չէին ձերբակալվի ինչպէս որ չեն ձերբակալվում, Միր-Մհէն, Սաչիդը և ուրիշներ, որովհետև Թիւրք ժողովուրդը և Թիւրք ոստիկանութիւնը նրանց վրա նայում են որպէս փէդայիների, անձնուրացների վրա, որոնք գործում են սահմանադրական րէժիմի դէմ ու որպէս հաւատարիմներ գահընկէց Աբդիւլ Համիդի։ Ահա թէ ինչու նրանք Թիւրք ժողովրդից ընդհանրապէս յարգվում են։ Աբդիւլ Համիդն իսլամ ժողովուրդների ստորին, վատ բնազդները շոյեց, փայփայեց և դրա համար նա դեռ մեծ հմայք է վայելում Ֆանատիկ շրջաններում։

Սարսափահար մեծ բազմութեամբ շատախցիներ քաղաքս գալով՝ Աղթամարի կաթող. փոխանորդ Եղիկ վարդապետի և առաջնորդ. փոխանորդ Մեսրոպ քահանայի առաջնորդութեամբ դիմեցին վալիի փոխանորդին և նորից Շաքիրի վրա մատնացոյց արին՝ որպէս գլխաւոր պատճառ խոշոր չարիքների. նոյնը հաստատել է ժանդարմների մի օֆիցեր, որ վերջին օրերում ուղարկվել էր Նորդուզ՝ Միր-Մհէի և միւս աւազակախմբերին հետապնդելու ու ձերբակալելու, իսկ վալիի փոխանորդը նորից փաստ է պահանջում վկաների ցուցմունքով, աւելացնելով որ սահմանադրութեան օրօք չէ կարելի մէկին պատժել առանց հաստատութեան և առանց դատարանական վճռի։ Իսկ նրա նախորդը, քաղաքի հաշուակալը (դէֆթէրդար), որ երբեմն վալիի փոխանորդի պաշտօն էր վարում քաղաքումս, շատախցիների Կ. Պոլիս ուղղած բազմաթիւ հեռագիրներին պատասխանել էր, որ շատախցիները մրցակցի նախանձով են [illegible] պատճառով շատախցիները նախանձում են նրան և աշխատում են նրա պէս մի կարևոր մրցակցի հարուածել։

Միւս աւազակ Սայիդն էլ թէև առայժմ դադարեցրել է իր գործունէութիւնը, որովհետև նրան խոստացել են, որ Կ. Պոլսից իրան ներումն կը շնորհվի, բայց մի սպառնագիր է ուղարկել հայոց առաջնորդարանին, ասելով որ թէև մինչև այսօր իրան զսպել է և հայերին վնաս չէ հասցրել, բայց սրանից յետոյ եթէ ներկայ վիճակում մնայ ու չարժանանայ ներման, ստիպված կը լինի վնասներ հասցնել հայերի թէ ստացուածքին և թէ կեանքին, որովհետև Մանգան գիւղի հայերն էլ վնաս են հասցնում իր մարգագետիններին և երկրագործութեան։ Աւազակ Սայիդն ի հարկէ գայլի և գառան ծանօթ առակն է կրկնում, որովհետև ոչ մի հայ չէ համարձակվում վնասներ հասցնել նրան, իսկ այս ազգաբարութեամբ նա ուզում է արդարացնել իր ապագայ չարիքները՝ պատասխանատու [illegible]

[illegible]

բայց սա էլ մերժելով հայերի խնդիրը՝ պաշտպանեց մուհաջիրներին։ Հայերը ճարահատված վերադարձան իրանց գիւղը։ Մուհաջիրները, տեսնելով որ կառավարութիւնն ուշադրութիւն չը դարձրեց, սկսեցին կամաց-կամաց առաջ գնալ հայերի հողերի մէջ։ Յուսահատված հայերը կրկին դիմեցին մուհաջիրներին, պահանջելով որ այդ հողերը իրանց թողնեն, բայց մուհաջիրները դարձեալ ուշադրութիւն չը դարձրին։ Սկսվեց կռիւը։ Կռւի ընթացքում, որովհետև մուհաջիրները զինված էին, հայերից 11 հոգի վիրաւորվեցին։ Կառավարութիւնը միջամտեց խնդրին վերջ տալու համար։ 11 վիրաւորները և 15 հոգի ևս ուրիշ հայեր տարվեցին Մուշ և բանտարկվեցին։ Վիրաւորներից մէկը մեռաւ։

Ջը նայելով սահմանադրութեան, էլի հին րէժիմը շարունակվում է։ Խլվում են խեղճ հայերի կալուածները և տրվում մուհաջիրներին և չէրքէզներին։

Բարսեղ Յովհաննիսեան

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՎԻՃԱԿԸ

Քանի մը օրէ ի վեր պոլսական մամուլը—Թիւրք, հայ, յոյն և եւրոպական—կը զբաղի Անատօլուի վիճակովը, որ ծանրակշիռ հանգամանք մը ստացած է վերջերս վրայ վրայի կրկնուած ոճրագործութիւններու պատճառաւ։

Կացութիւնը այնքան անհանդուրժելի դարձած է, որ մինիստրներու խորհուրդը, հակառակ իր հանրածանօթ զբաղումներուն, ստիպուած է իր սուղ ժամերէն մէկ քանին զոհել՝ այս վիճակին դարման մը խորհելու համար։

Եթէ ճիշդ են հրատարակուած տեղեկութիւնները, այս անգամ կեդրոնական կառավարութիւնը կը փափաքի արմատական բաներ մը ընել. օրինակի համար, հայաբնակ գաւառներու մեծ ու փոքր պաշտօնեաները հրաժարեցնել և անոնց տեղ կարողագոյններ պաշտօնի կոչել, զինուորներու և ոստիկաններու թիւը աւելցնել այն տեղերուն, ուր յաճախակի ոճիրներ կը գործուին, զինուորական դատարաններ հիմնել՝ ոճրագործները կարենալ պատժելու համար, րէդիֆներու շատ մը գունդեր զէնքի տակ կանչել և այլն, վերջապէս ինչ որ անհրաժեշտ է ոճրագործներու և ասպատականներու շահատակութեան առաջքը առնելու համար։ Մինիստրներու խորհուրդին մէջ մտածուած այս ազդու միջոցներուն ժամ առաջ գործադրութիւնը անշուշտ ուրախութեամբ պիտի ողջունուի բոլոր անկեղծ ու ճշմարտապէս հայրենասէր և երկրին արժանապատուութեան նախանձախնդիր օսմանցիներու կողմէ և մանաւանդ երախտագիտութեամբ պիտի ընդունուի ամբողջ [illegible] տաբարոյ ժողովուրդները, որոնք կարգ մը անպատիժ մնացած դերէբէյներու գազանային ոճրագործութիւններուն երեսէն ահ ու սարսափի մատնուած՝ տարիներէ ի վեր կը հեծեն ու կը չարչարուին այդ Աբդիւլ-Համիդի ձագուկներուն անլուր հալածանքներուն տակ։

Զարմանալի է, որ մինչ ամբողջ օսմ. ողջախոհ մամուլը միահամուռ բողոք կը բառնայ Անատօլուի մէջ գործուած կարգ մը ոճիրներուն մասին և ոճրագործներու պատժումը կը պահանջէ, «Թէրջիմանը Հակիկաթի» խմբագրապետ Հիւսէյին Քեազիմ բէյ, առանց խնդրոյն իսկութենէն տեղեկութիւն ունենալու, առանց գործուած ոճիրներու, գէթ թափուած արիւնաշաղախ դէպքերու մասին լուր ունենալու, միամտաբար կերևակայէ, թէ ներկայ խռովութեան պատճառը միմիայն հողային հարցն է, և կաւելցնէ. «Ասոնք կնճռոտ հարցեր են. ասոնք քննելու համար՝ կառավարութեան [illegible]

[illegible]

միւս կողմն ալ անպատիժ մնացած ոճրագործներ կան։

Հանրային կարծիքը պղտորել չաշխատինք և հասարակ ոճրագործները չքաջալերենք սփիսաութիւններով։

Հիւսէյին Քեազիմ բէյ, որ խմբագրապետ մըն է, գոնէ «Սաբահ» ու «Իքդամ» ալ չի կարդար։ «Մեր պաշտօնակիցները առանց մանրամասն քննութիւն կատարելու թող չգրեն» կըսէ գայց զարմանալի խմբագիրը, որ սակայն խմբագրական մը կը գրէ խնդրոյ մը մասին, զոր բոլորովին անգիտանալ կը թուի։

Երուանդ Օտեան

(«Լոյսին»)

ԹԻՒՐՔԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ԴԷՊԻ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ

«Messager d'Athènes»-ի Կ. Պոլսից ստացած տեղեկութիւններին նայելով՝ Ամասիայի միտրօպոլիտը տիեզերական պատրիարքին է դիմել հետևեալ նամակով.

«Խօսք չեմ գտնում արտայայտելու և նկարագրելու այն, ինչ որ պատահեց այս օրերս Ալզանջիկ գիւղում (Երբայի կազա, Սըվազի վիլայէթ)։

«Քրիստոնեաների միջև ծագած մի թիւրիմացութեան առիթով, որ առաջ եկաւ 25 լիրա արժողութեամբ մի հողաբաժնի նկատմամբ, Երբայի փոխ-նահանգապետը ուղարկեց անկիրթ և անտակտ (արտայայտելով մեղմ) մի միւդիր Տետոխայից։ Նրան ուղեկցում էր զապթիաների մի զօրամաս, որը կարծում էր, թէ նրա վրա պարտականութիւն է դրված ամեն կերպ վիրաւորել քրիստոնեաներին։

«Իմանալով միւդիրի մօտենալը, որը բաւականաչափ ծանօթ է գիւղացիներին, նրանք թագնվեցին լեռներում, իսկ կանանց մեծամասնութիւնը իր համար ժամանակաւոր ապաստան գտաւ հարևան գիւղերում։ Միւդիրն իր թիկնապահներով 8 օր մնաց Ալզանջիկում, օգտվելով քրիստոնեաների բարիքներով կատարեալ կերպով, որոնց միաժամանակ հասցնում էր ամեն տեսակի վիրաւորանքներ, հայհոյելով այն ամենը, ինչ որ նրանց համար ամենից սուրբն է, սկսած կրօնից և վերջացրած կանանցով։ Զապթիաները բռնեցին մի քանի երիտասարդ, գեղեցիկ աղջիկների, կապեցին նրանց ձեռքն ու ոտքը և բանտ նետեցին, որտեղ և նրանց հետ վարվում էին այնպէս, ինչպէս և կամենում էին։ Ամեն գիշեր զապթիաները գնում էին և հերթով լկում էին նրանց։ Մուխտար Անաստասիայի կինը հազիւ ազատվել է նրանց ձեռքից՝ փախուստի դիմելով։ Զապթիաները աջողեցրին բռնել թագնվող քրիստոնեայ մի քանի կանանց, որոնց բերելով Ալզանջիկ՝ պահել են նրանց ամբողջ [illegible] գտնում, որպէս յանցագործների, նրա համար, որ նրանք համարձակվել են փախչել։

«Հէնց նրանք պատմեցին ինձ (միտրօպոլիտին) թիւրքական պաշտօնեաների չարագործութիւնների մասին։ և ահա ես շտապում եմ հաղորդել այս մասին ձերդ սրբազնութեանը։ Անհրաժեշտ է խստիւ պատժել ոչ միայն զապթիաներին, այլ և կայմակամին և միւդիրին, որոնց աչքի առաջ էլ կատարվել են անօրէնութիւնները, որոնք արատաւորում են նոր րէժիմը»։

ՀԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐԸ

Քանի օր առաջ լուր տարածվեց, որ օտարութիւնից նոր վերադարձած մի գործակատարի կին, ընտանեկան ինչ-որ անախորժութիւնների պատճառով, ստիպված է եղել մի գիշեր տնից հեռանալ ևայլն ևայլն։

Վերջին տարիները ընտանեկան գժտութիւնները, ապահարզանները Թաւրիզահայ կեանքում բաւական պլաղեցնում են առաջնորդական աթոռը։

Ներկայումս իմ նպատակն է ընդհանուր շարժառիթներից մէկի վրա միայն հրաւիրել ընթերցողի ուշադրութիւնը։

Ով հետաքրքրվել է հայ առևտրականների մօտ օտարութեան մէջ ծառայող գործակատարների կեանքով, նրա համար տարօրինակ չի թւայ, եթէ ասեմ, որ այդպիսիների պանդխտութիւնը տևում է ամենապակասը երկու տարի, իսկ առ առաւելն 4—6 և էլի աւելի տարիներ։ Երկարժամանակեայ պանդխտութիւնից յետոյ երբ գործատէրը բարութիւն է ունենում արձակուրդ շնորհել գործակատարին, այդ արձակուրդն էլ լինում է ոչ աւել մի երկու ամսից, այնպէս որ իր ընտանիքից և զաւակներից տարիների բացակայութեան շնորհիւ խորթացած գործակատարը դեռ չը ծանօթացած, չընտելացած իր ընտանիքին՝ ստիպված է կրկին հրաժեշտ տալ, էլի տարիներից յետոյ պատահելու յոյսով. և այսպէս շարունակաբար։

Բնական է, որ այսպիսի հանգամանքներում ապրող ընտանիքի դրութիւնը մխիթարական չէ կարող լինել։

Ի՞նչպէս մեղադրել դեռատի կնոջ, եթէ այդպիսի պայմաններում ստիպված է լինում նահապետական շեմքից դուրս նայել...

Ի՞նչ անեն զաւակները, որոնք զրկված են միում հոգատար ծնողի խնամքից տարիներ շարունակ։

Իսկ ամուսին-գործակատարներից քչերն են ակամայից գայթակղվում օտարութեան մէջ...

Չարիքի առաջն առնելու հնարաւորութիւնից զուրկ է գործակատար ամուսինը, որովհետև անողոք «հացի խնդիրն» է ծառանում...

Բայց չարիքը, եթէ ոչ բոլորովին արմատախիլ անելու, գէթ բաւականին մեղմելու հնարաւորութիւնից զուրկ չէ հայ գործատէրը, հայ առևտրականը։

Եւ եթէ հայ գիտակից առևտրականը մըտածելու լինէ իր գործակատարի և ընտանեկան հանգամանքների մասին, աշխատի տանելի կեանք ստեղծել նրա և իր ընտանիքի համար, այդպիսով նա առաջինը հէնց իր շահերին է ընդ առաջ գնում...

Մասնաւորապէս հայ առևտրական աշխարհին մօտիկ անձնաւորութիւնների համար փաստ է, որ հայ գործակատարը անուղղակի թշնամի է հաստատութեանը, ֆիրմային, որի մէջ ծառայում է ինքը։ Պատրյոների կարիք չը կայ օրինակների համար։ Մէկ-մէկ կարելի է մատնացոյց անել մարդկանց, որոնք չնչին ռոճիկներով (որոնցով ընտանեկան ծախքը հազիւ ծայրը ծայրին կարելի էր հասցնել) տարիներ ծառայելով այս ու այն ֆիրմայում՝ երբ դուրս են եկել, բաւարար դրամագլուխ են ունեցել և այսօր որպէս առևտրականներ կան հրապարակի վրա։ Այլ կերպ էլ չէր կարող լինել. մի կողմից ընդհանուր կարգապահութեան պակասութիւնը հայ ֆիրմաներում, մի կողմից ռոճիկի պակասութիւնը, միւս կողմից յիշածս չարիքը, որը առաջ է գալիս հայ գործատիրոջ անբարեխղճութիւնից (երկար տարիների պանդխտելը գործակատարների) բնական է, թէ որպէս խուլ թշնամանքի առիթներ պէտք է ծառայէին հայ գործակատարին՝ հանդէպ գործի կամ գործատիրոջ։ Եւ այդպիսի պայմաններում ծառայող անձնաւորութիւնը պէտք է աշխատէր իր ապագան ապահովել անուղղակի միջոցներով... ի տրիտուր իր համբերատարութեան։

Մասնաւորապէս պարսկահայ վաճառականական կեանքում դուք շատ կը պատահէք նախկին հասարակ գործակատարների, որոնք այսօր հրապարակի առևտրականներն են, և, ընդհակառակը, նախկին առևտրականներ, որոնք այսօր կամ ծառայողներ են, կամ թափառաշրջիկ գործ, ծառայութիւն որոնողներ։ Հայ առևտրականների ագիտութիւնը, անհեռատեսութիւնը քայքայում է թէ իրանց նիւթապէս և թէ ի մասնաւորի քայքայում առաջ բերում ընտանեկան հարկերի։

Նոյն և աւելի պակաս արժանիքի ծառայողների օտար ֆիրմաների մօտ դուք կը տեսնէք աւելի վարձատրված, աւելի ընտանեկան և այլ յարմարութիւններ տրված, քան հայ ֆիրմաներում։ Բնականաբար այդպիսի ծառայողներ ստիպված են բարեխղճաբար ծառայել, և առաւել՝ որ օրինականութիւնը և կարգապահութիւնը թագաւորում է այդ ֆիրմաներում, մինչ մեզնում ընդհակառակն ենք տեսնում, որի շնորհիւ թէ գործատէրն է տուժում նիւթապէս և թէ գործակատարը՝ բարոյապէս։

Գործակատար

Թաւրիզ, 13 յունիսի

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Եկ.-ծխական դպրոցների կարիքը

Շուշի, 24 յունիսի

Քաղաքս ունի չորս եկեղեցի և մի կոյսերի մենաստան կամ անապատ։ Մինչև 1896 թիւը, երբ դպրոցները կառավարութեան հրամանով փակվեցին, այդ եկեղեցիներից 3-ը ունէին իրանց սեփական ծխական դպրոցները։ Դպրոց չունէին Ղազանչեցոց Ամենափրկիչ եկեղեցին և կոյսերի անապատը։ Դպրոցները վերաբացվելուց յետոյ, երեք եկեղեցիները բաց են արել իրանց դպրոցները։ Դրանցից Յովհաննու-Մկրտչի եկեղեցու դպրոցը միանգամայն ապահովել է Ի. Թադէոսեանցը 30,000 ռուբլի դրամագլխով։ Մեղրեցոց ս. Աստուածածնի եկեղեցու դպրոցը պահպանվում է եկեղեցու ծխականների օժանդակութեամբ և եկեղեցու արդիւնքով։ Ագուլեցոց եկեղեցու դպրոցը պահպանում է տեղական Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը իր հաշւով։ Այժմ դպրոց չունեն Ղազանչեցոց եկեղեցին և կոյսերի մենաստանը։

Ցայտնի է ժողովրդին, որ ընդհանրապէս հայերի դպրոցներում դասախօսակվում են ամենաչքաւոր դասակարգի զաւակները, որոնք և բաւականանում են այդտեղ ստացած իրանց մտաւոր պաշարով։ Ուրիշ դպրոցներում ուսում շարունակելու նրանք ոչ ոյժ ունեն և ոչ միջոց, ուստի և քաղաքի առաջնակարգ ժողովուրդը, որոնց սրտին մօտ է կլուբ զարդարելը, իրանց զուարճութեան համար, պէտք է չը մոռանան ապահովել ծխական դպրոցները, որպէսզի այնտեղ ընդունվեն աւելի ստուար թիւ աշակերտութիւն, ապագայի համար աւելի ընտիր հասարակութիւն ստեղծելու համար։

Ղազանչեցոց եկեղեցին քաղաքիս ամենահարուստ եկեղեցին է, բայց զարմանալին սա է, որ նա նախկին տարիներում և այժմ էլ չունի սեփական դպրոց։ Ինչու եկեղեցու համայնքը չէ մտածում այս մասին, ինչու նա հարց չէ բարձրացնում դպրոց բանալու. այդ զարմացնում է շատերին։ Այդ եկեղեցին ունենալով սրբերի մասունքների պահարան, աւետարան, վաղուց ժողովրդի համար դարձել է ուխտատեղի և ամեն կիրակի և տօն օրերին այդ եկեղեցին լիքն է լինում աղօթողներով, որոնք և շարունակ մոմեր է որ վառում են սրբերի մասունքների և աւետարանի առաջ։ Տարեկը, մեր համեստ կարծիքով, այդտեղ կը վաճառվի 30 պուդից աւելի մոմ, որի վաստակը կարող է հասնել մօտ 6,0[illegible] ռուբլու։ Միթէ հնարաւոր չէ այդ գումարից մաս հանել և բանալ դպրոցը, այդ եկեղեցու ծխականների երեխաների համար...

Վաղուց խօսակցութեան նիւթ է դարձած՝ կոյսերի մենաստանը եկեղեցու վերածելու։ Խանցկեցիների թաղի ժողովուրդը աւելի մօտ է այդ եկեղեցուն և աւելի բարւոք կը լինի այդ ժողովրդին յանձնել այդ եկեղեցին և այնտեղ բանալ մի ուրիշ ծխական դպրոց։ Այսպէս՝ ամեն մի եկեղեցու համայնք ապահովելով իր ծխական դպրոցը և աւելացնելով դրանց թիւը, մասամբ թեթևացրած կը լինի թեմական դպրոցի դրութիւնը։ Ծախսերը կրճատելու համար կարելի է փակել նրա ստորին դասարանները և պահել միայն առաջին դասարանից, իսկ իւրաքանչիւր տարի ծխական դպրոցներից աւարտողները կարող մտնել ուղղակի թեմական դպրոցի Ա. դասարանը։ *

Ընթացիկ տեղեկութիւններ

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 26 յունիսի

Այսօր, կիրակի, տեղիս եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ամարանոց եկածների ներկայութեամբ կատարվեց հանդիսաւոր հոգեհանգիստ հանգուցեալ Ղազարոս Աղայեանի յիշատակին։ Հանգուցեալի մասին դամբանական խօսեց ուսուցիչ Արգար Գէորգեան, որ Աղայեանին բնորոշեց իբրև գրողի, ազգանդաւոր մանկավարժի և ընկեր-մարդու։

Պատարագին երգում էր տեղացի օրիորդներից և տղաներից կազմված երկձայն խումբը՝ երգեցողութեան ուսուցիչ Լ. Վանեցեանի ղեկավարութեամբ։

Յուլիսի 2-ին տեղիս ակումբում նշանակված է Արաքսեան-Սևումեան դերասանական խմբի առաջին ներկայացումը։ Կը ներկայացվի «Անմեղ մեղաւորներ» պիէսը։

Ամարանոց եկողների թիւը բաւական ստուարացել է։ Սկսվել է կենդանութիւնը։ Սակայն միապաղաղ «աչքի տես» զուարճութիւններից յետոյ, ղարաքիլիսեցի ղեկավարները մի փոքր էլ մտածելու են ամարանոցաւորներին հոգեկան բաւականութիւն տալու մասին...

Ե.

Հոգեհանգիստ Աղայեանի յիշատակին

Մանգլիս, 26 յունիսի

Տեղական հայոց եկեղեցու պատից փակցրած յայտարարութեան համաձայն, ամսիս 26-ին, կիրակի օրը, ի յիշատակ նորոգ հանգուցեալ ծերունազարդ մանկավարժ Ղազարոս Աղայեանի, տեղի ունեցաւ հոգեհանգիստ։ Պատարագին երգում էին այստեղ գտնվող քահանաներից մի քանիսը և ուսուցիչներից ոմանք։ Պատարագին, «Հայր մերի»-ից առաջ, Խորէն քահանայ Խուցեանը զգացված քարոզ խօսեց դրւատելով հանգուցեալ Ղազարոս Աղայեանի գրական-մանկավարժական գործունէութիւնը և ցաւ յայտնեց, որ գրական աշխարհից պակասեց ականաւոր և գործող ոյժերից մէկը։ Ցաւակցական հանդիսաւ մաղթելով տոկուն և ժրաջան Ղազարոսի թարմ շիրիմին, ասաց, որ իբրև ազնիւ գործիչ պէտք է դրա յիշատակը օրհնութեամբ մըտաբերվի։

Ապա պատարագը վերջանալուց յետոյ, քահանայական դասը ներկայ տխրադէմ հանդիսականների ուղեկցութեամբ հոգեհանգստի կարգ կատարեց եկեղեցու գաւթում, որի ժամանակ դիասեղանի չորս կողմը տխուր-տրտում շրջապատել էին գրական և հասարակական ասպարէզում ծառայողները։

Հոգեհանգստից յետոյ Ց. Աղաբաբեանը դամբանական խօսեց։

Ժամը 1-ին վերջացաւ սգահանդէսը և ժողովուրդը տխուր տպաւորութեան տակ ցրվեց։

Բուղդան Բերինեանց

ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՄԻ ԳՈՐԾԵՐԻՑ

Մենք մօտ երկու տարի ուշի ուշով հետևում էինք թեմիս կառավարութեան գործերին, որպէսզի կարողանանք մի հաշիւ տալ ժողովրդին նրանց արդի դրութեան մասին։

Այս երկու տարվայ մէջ երևում է, որ կարող, վարչական անձնաւորութեան անխոնջ և զգոյշ հսկողութիւնը, ղեկավարութիւնը իսկական ուղիից շարունակ անշեղ առաջ է տարել թեմիս ուսումնարանական, կալուածական և այլն հոգևոր կառավարութեան գործերը։

Ահա երկրորդ ուսումնական տարին է, որը լուռ ու մունջ, առանց վրդովմունքի առանց դղրդոցի բոլորվում է։

Խօսքս տեղիս թեմական և այլ դպրոցների արդի դրութեանն է վերաբերում։

Նախկին ուսուցիչ, հրատարակչական և դրամատիկական սեկցիայի գործունէութիւնների մէջ անմասն չը մնացող Խորէն վարդապետը երկու տարի առաջ Կովկասի մի խաւար անկիւնում (Թող ներվի մեզ

[illegible]

ԲԱԳՈՒԻ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

[illegible]

պէտք էլ շօշափվի, իսկ եթէ կարիք կայ գրելու, նա պիտի գրվի այնպէս, որ ընթերցողը հանելուկի առաջ չը լինի կանգնած։

Ի՞նչ հասկանալ, օրինակ, նրա այս տողերից.

«Ց. Խօջամիրեան հէնց առաջին խօսքից «Թիւրքահայ ողորմելի պատգամաւորներով» սկսեց իր խօսքը, սակայն նախագահը կանգնեցրեց»։

Կարդալով այս նախադասութիւնը՝ ես տեսայ, որ Գարագաշը այնպէս է վիրաւորվել իմ «մի քանի ողորմելի» խօսքերից, որ բարկութիւնից բոլորին էլ ողորմելի է դարձրել, և գտայ, որ նախագահն էլ է սաստիկ բարկացել։

Մեղքս ինչ թագցնեմ. այս տողերից մի փոքր ես էլ բարկացայ և ուզեցի գրիչ վերցնել՝ Գարագաշին մի քանի հարցեր տալու համար, բայց մէկ էլ մտածեցի, որ չարժէ, ու թողեցի։

Սակայն ի զուր այդպէս արեցի։

Եթէ իր ժամանակին ես այդ հարցերը տայի, այսօր ծանօթ ու բարեկամներ դէպի ինձ չէին դիմի իրանց հարցերով, և Գարագաշի փոխարէն ինքս չէի լինի ստիպված կաթողիկոսական պատուիրակների ժողովի իսկական արձանագրութիւնը գրելու, այն էլ այս անտանելի Բագուի շոգերին։

* *
*

Մայիսի 29-ին, կաթողիկոսական պատուիրակների ընտրութեան երկրորդ ժողովում, երբ որոշվում է ընտրութիւնը յետաձգել մինչև աշուն, այնուհետև նորից առաջ է բերվում առաջին ժողովում յարուցված և անվճիռ մնացած ժամանակաւոր մասնաժողովի հարցը։

Մինչև լինելիք պատուիրակների ընտրութիւնը առաջարկվում է կազմել մի յանձնաժողով, որ նախապատրաստական ծխական ժողովների միջոցով, զանազան ուղղութեան լրագիրների թեր ու դէմ նամակների, յօդուածների ընթերցանութեամբ, քննական զեկուցումներով՝ վերաբերեալ կաթողիկոսական թեկնածուների՝ արվէին ամփոփ ծանօթութիւններ, որ հանդէս բերէին կարծիքների շփումներ, մտքերի փոխանակութիւններ, որով նախ կաթողիկոսական թեկնածուների դէմքերը, իրանց առաւելութեամբ թէ թերութիւններով, չէին մնայ վարագուրված, և թէ երկրորդ՝ ընտրելիք յարմարաւոր պատուիրակի գոյնը կը լինէր պարզված։

Լրջութեան և գիտակցութեան նպաստող մի այսպիսի ժամանակաւոր մարմնի կողմնակից են հանդիսանում ժողովականներից Կոստ. Խատիսեան, և վերապահութեամբ հ. Գարեգին Ղուկասեան, Եր. Թաղիանոսեան, Խօջամիր, Իսահակեան, իսկ դէմ են հ. Եղիշէ, Զուբար և մի երկու ծխական։

Ընտրող մեր շրջանների համար կարևորութիւնից զուրկ չը համարելով կաթողիկոսական խնդրի շուրջը համախմբումների լուռ պայքարը—մի կողմից՝ տեղապահ Սուրէնեանի և Օրմանեանի, միւս կողմից տեղապահ Վահրամ Մանկունու և Կարապետ եպիսկոպոսի—պիտի ներողամիտ լինել, եթէ արձանագրութիւնս մեծ կրճատումներից աշխատեմ ազատ պահելու։

— Խնդիրը բաւականաչափ պարզ է,—ասում հ. Եղիշէ Գեղամեանը,— երկարացնելու և ձգձգելու ամենևին հարկ էլ չը կայ։ Քանի որ այժմ մեզ պարզ ասում են, որ ընտրելին անպատճառ եպիսկոպոսներից պիտի լինի, քանի որ մի երկու եպիսկոպոս է մեր ունեցածը, այստեղ թէ Թիւրքիայում, ուստի հէնց այժմեանից էլ կարելի է որոշել՝ ընտրելին Ռուսաստանից պիտի լինի թէ Թիւրքիայից։ Երկրորդ՝ ձեզ շատ լաւ յայտնի է, որ ամբողջ Շամախու թեմը իր Շամախի, Բագու, Ղուբա և Դերբենդ քաղաքներով ընդամենը երկու ձայն պիտի ունենայ, որից մէկը թեմական առաջնորդին է պատկանելու... Է՛հ, ուրեմն ինչ արժէք պիտի ունենայ մէկ ձայնը մօտ ութսուն ձայների առաջ... Ուստի գտնում եմ, որ հարկ էլ չը կայ բնաւ այդքան մեծ նշանակութիւն տալու մի ձայնին։

Զուբարը, յանուն աշխատաւոր մասսայի, պերճ լեզուով բողոքում և երկար դատապարտում է բռնութիւնը մի խումբ բուրժուաների, որոնք այսօր, օգտվելով աշխատաւոր դասակարգի բացակայութիւնից, ինչ ուզում՝ որոշում են, և եթէ ժողովրդի, չունևոր դասակարգերի անունից խօսում, չափում և ձևում են, այդ ամենը կեղծ է և ի ցոյց... այլ իրօք, իրանց խմբի շահերն են առաջ տանում, և այլն, և այլն, միանգամայն մի պերճախօս թիւրիմացութիւն, որ վարձատրվում է մի խմբի բուռն ծափահարութեամբ։

Դառնալով դէպի ժողովի նախագահը՝ նորից ձայն են խնդրում Խատիսեան, Թաղիանոսեան, Խօջամիր, Իսահակեան և Պահլաւունի։

— Եթէ ժողովը հարկաւոր է յետաձգել, թող յետաձգվի, ոչինչ չունեմ, բայց այստեղ մէկը միւսի վրա բռնանալու խնդիր չը կայ,—ասում է Խատիսեան։—Աշխատաւոր մասսան (որը, դժբաղդաբար, հետաքրքրական չը գտնելով, բացակայում էր) կարող է հաւատացած լինել, որ Խատիսեան յանձնաժողովի մէջ ընտրվելու բնաւ ցանկութիւն էլ չունի, որքան էլ նրա կողմը լինի։ Ի՞նչ բռնութիւն կայ այստեղ։ Միմեանց հասկանալու համար, խնդիրը պարզելու, չը սխալվելու, լաւ կշռելու և չափելու համար, եթէ յանձնաժողով են ուզում լինի, մի՞թէ սա բռնութիւն է. և ո՞վ ասաց, որ աշխատաւոր մասսան յանձնաժողովում չէ կարող ունենալ իր ներկայացուցիչը։ Պարոններ, նայեցէք մեզնից լուսաւորված ազգերին, տեսէք անգլիացիներին։ Յայտնի է, որ նրանք հասարակական ամեն մի գործում մինչև երկար ու բարակ չը քննեն, բոլոր զգուշութիւնները գործ չը դնեն, քննելիք խնդրին լաւ չը ծանօթանան, ոչ մի քայլ չեն անի. իսկ մենք հայերս... մենք, որ մի ծառայ, աղախին վարձելիս, մեր մասնաւոր գործի, տան, խանութի ապահովութեան համար, անգլիացիներից շատ զգոյշ հարց ու փորձերի կը դիմենք, բայց հէնց որ գործը գայ հասարականին—իսկոյն կը փոխվենք... դէհ շուտ, էլ ինչ երկարացնել, վերջացնենք գնանք... որովհետև այստեղ ինչ վնաս մեր գրպանին։

— Իսկապէս մնում է մութ և անբացատրելի,—ասում է Եր. Թաղիանոսեան,—թէ ինչ կարիք կայ շտապելու պատուիրակներ ընտրելու, և ի՞նչ յանցանք, եթէ ընտրվէր մի ժամանակաւոր մասնաժողով, գոնէ մի լուրջ պատճառաբանութիւն լինէր ընդդիմադրողների կողմից։ Այո, մեզանում շատ անգամ կազմվում են յանձնաժողովներ, մասնաժողովներ, որոնք, ճիշդ է, տեղից չեն շարժվում, կեանքի և գոյութեան նշան անգամ չեն ցոյց տալիս, այդ մասին բողոքելը իրաւացի կը լինէր, բայց եթէ յանձնաժողովը ցոյց կը տայ կենդանութիւն, կը ժողովի հետաքրքրող հարցի մասին ցիր ու ցան նիւթերը, կը կարդայ, կը տայ զեկուցումներ և այլն, այդտեղ բացի օգտից ինչ վնաս։ Այլ խնդիր կը լինէր, եթէ նա պատուիրակների ընտրութեան արգելք հանդիսանար, կամ մեր ազատ կարծիքների, դատողութիւնների դէմ որ և է բռնութիւն գործ դնէր. իսկ յայտնի է, որ նա ոչ մի այդպիսի արտօնութիւն և իրաւունք չը պիտի ունենայ, ուրեմն ինչ բռնութեան խօսք կարող է լինել։ Գալով ճանապարհորդութեան միջոցներով տեղեկութիւններ ժողովելուն, որ առաջարկեց առաջին ժողովում պ. Խատիսեան, ես ևս այդ գտնում եմ միանգամայն աւելորդ։

Մի աննշան դէպք, որ արժէ յիշատակել։

Ե. Թաղիանոսեանի խօսքերի վերջում, երևան է գալիս մի տիրացու, որ մօտենալով աւագ գործակալ հ. Եղիշէի ականջին և նրա հաւանութիւնը ստանալով դուրս է գնում։

Հայր Եղիշէն անհանգիստ է և վերջը թեքվում է դէպի նախագահը։

— Պարոններ,—ասում է նախագահը,—ես կարծում եմ խնդիրը բաւականաչափ պարզ է. այժմ ինչպէս էք ցանկանում. ձայն խնդրողներից մնում են ևս երեք հոգի (կարդում է ազգանունները). արդեօք կրկին ձայն տալ խօսելու, թէ՞ բաւականանալ...

Ձայներ.—Բաւական է...Ի՞նչպէս թէ բաւական է... Ի հարկէ բաւական է։ Ձէ՞ որ ձայն է տրված... Արդէն ուշ է...

Նախագահ (զանգահարելով).—Պարոններ, լռութիւն... այլևս նոր ձայներ չը պիտի տրվեն... պ. Խօջամիր, կարող էք խօսել, միայն, խնդրում եմ, շօշափված կէտերի մասին խօսք չը լինի այլևս...

Խօջամիր.—Պ. նախագահ, ինչպէս հասկանալ այդ սահմանափակումները։

Ձայներ... Ուշ է, արդէն ժամը երեքի կէսն է...

Խօջամիր.—Ով շատ է շտապում, կարող է գնալ... հայր Եղիշէն մեզ ուզում էր համոզել և հաւատացնել, որ մի ձայնի համար հարկ չը կայ հարցը ձգձգելու...

Մի ձայն.—Ի հարկէ... ինչ նշանակութիւն ունի...

Խօջամիր.—Շատ մեծ նշանակութիւն... Եթէ այդ ձայնը հաստատուն կամքի, պարզ գիտակցութեան, անաչառ ճշմարտութեան ձայնն է, նա շատ մեծ դեր կարող է կատարել մեր և թիւրքահայ մի քանի ողորմելի պատգամաւորների վրա... որ նորերս էլ տեսանք...

Մի ձայն.—Բաւական է... դիմել քուէարկութեան։

Հայր Եղիշէ.—Պարոններ... ես իմ խօսքերը յետ եմ առնում։

Ընդհանուր ծիծաղ։

Նախագահ (Խօջամիրեանին). — Կարծում եմ խնդիրը այժմ սպառված պիտի համարել։

Խօջամիր.—Այո, այլևս ասելիք չունեմ։

Ահա այսպէս խօսեց Ց. Խօջամիրեանը, պ. Գարագաշ, և այսպէս կանգնեցրեց նրան նախագահը։

Ց. Խ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

—o—

Կաթողիկոսական հարցը Շուշում

Կաթողիկոսական հարցը Շուշում անցնում է շատ սառն. ժողովուրդը դրա շուրջը խօսում է շատ սակաւ, կամ բոլորովին ոչինչ. և այդ ունի իր պատճառները։ 1909 թւին շուշեցիները բաւական աշխատեցին, ժողովներ արին, պատգամաւորներ և լիազօրներ ընտրեցին, Էջմիածին ուղարկեցին իրանց ցանկալի առաջնորդը խնդրելու, բայց նրանց խնդիրները, հեռագիրները, գնացած պատգամաւորութիւնները մերժվեցին։ Այդ պատճառով և շուշեցիները բաւական սառած են Էջմիածնից և այնտեղ տիրող կարգերից։ Կաթողիկոսական հարցը չէ անցնում հրատապ խնդիրների շուրջը, բայց և այնպէս ամենքն էլ գալիս են այն պարզ եզրակացութեան, որ Էջմիածնի այդ անկանոն կարգերը, խնտրիգները, խռովութիւնները, միաբանութեան մէջ մտած անմիաբանութիւնը կարող են միանգամայն վախճան դնել միայն Օրմանեան սրբազանը և Կարապետ եպիսկոպոսը։ Մի մասը առաւելութիւնը դնում է Օրմանեանի կողմը, իսկ միւս մասը՝ Կարապետ եպիսկոպոսի։ Օրմանեանը Շուշում չէ եղել, եղել է Կարապետ եպիսկոպոսը. երբ դեռ վարդապետ էր և ճեմարանի տեսուչ, նա իր աշակերտներով եկել էր Շուշի։ Ով տանը մնացել է Կարապետը, ում հետ նա խօսել է, հաստատում են, որ նա անման կաթողիկոս կը լինի՝ իր ճշդապահութեամբ, կարգապահութեամբ, խստութեամբ և, որ գլխաւորն է, մաքրութեամբ։ Վերջին տարիների կաթողիկոսների տուած հարուածները, քայքայումները, իրանց անհեռատեսութեամբ ձգած չար որոմները՝ միայն կարող են բուժել և արմատախիլ անել կամ Կարապետ և կամ Օրմանեան եպիսկոպոսները, որոնք քաջ ծանօթ են Էջմիածնի կարգերին, այնտեղ տիրող խռովութիւններին, և, որ առաւելն է, երկուսն էլ գիտնական անձնաւորութիւններ են։ Ժողովրդի խօսակցութիւնը պտտվում է այս երկուսի շուրջը։

Քաղաքիս մի քանի գիտակից մարդիկ հաւաքական ստորագրութիւնով դիմելու են Կ. Պոլսի ազգային երեսփոխանական ժողովին, որպէսզի վերջինս օր առաջ արձակէ Օրմանեանի դէմ սկսված գործի վերջնական վճիռը, և ժողովուրդը կարողանայ նրա մասին անելիքը հաստատուն հիմքերի վրա դնել։

Կաթողիկոսական ընտրութիւնների պատուիրակներ դեռ չեն ընտրված։ Թեմի կողմից պատգամաւոր ընտրվելու համար կան երկու կանդիդատներ՝ Հ. Առաքելեան և Ս. Ջէրքէզեան։

**

Շուշի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Կովկասի Փոխարքայի ժամանակաւոր պաշտօնակատար ինֆանտերիայի գեներալ Ն. Շատիլովը յունիսի 24-ից տեղափոխվեց Կօջօր։

✦ Վերջերս լրագիրները հաղորդեցին, որ իբր թէ Պարիզում վախճանվել էր Քութայիսի նախկին նահանգապետ Վ. Ստարոսէլսկին։ Այժմ «Թեմի» թերթը հաղորդում է, որ Ստարոսէլսկին կենդանի և առողջ է ու ապրում է Պարիզում։ Նրա մահանալու մասին տարածված լուրը մտացածին երևաց։

✦ Հանգուցեալ Դ. Սարաջևի դագաղի վրա դրված էին 150 պսակներ, որոնցից 30-ը արծաթէ։

✦ Քաղաքագլխի պաշտօնակատար իշխ. Ա. Մ. Արղութեան-Երկայնաբազուկը, ոստիկանապետի օգնական կապիտան Ստրօևը և ինժեներ Ն. Աբէլեանը՝ դիտելով քաղաքի փողոցները՝ որոշեցին 110 նստարաններ դնել տալ Միքայէլեան փողոցում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա, Երևանեան հրապարակում և այլուր։ Նստարանները դրված կը լինեն լաւ լուսաւորված տեղերում։

✦ Ստացանք Դիլիջանից՝ իշխանուհի Մ. Թումանեանից 3 րուբլի յօգուտ «Մշակի» № 131-ի մէջ յայտարարված չունևոր գիւղական վարժուհու։ Ընդամենը ստացել ենք 7 րուբլի, որից 4 ր. յանձնված է ըստ պատկանելոյն։

✦ Դերասան Սեւումեանը մի քանի դերասաններից խումբ կազմելով Թիֆլիսից գաւառներն անցաւ ներկայացումներ տալու համար։ Խումբը ներկայացումներ կը տայ Մեծ-Ղարաքիլիսայում, Ջալալ-Օղլիում, Դիլիջանում և այլն։

✦ Թիֆլիսի «Մոնիկուլեր» ակցիոնեբական ընկերութիւնը 1909—10 թ. ընթացքում մուտք է ունեցել 10,291 ր., իսկ ծախս 11,436 ր., այնպէս որ վնասը հաւասարվում է 1145 րուբլու։ Նախկին տարիների հետ միասին ամբողջ վնասը եղել է 14,806 րուբլի։

✦ Քաղաքային վարչութիւնը մի ամսվայ արձակուրդ տուեց որբերի դատարանի նախագահ Սուլխեվին։

✦ «Մշակի» 136-րդ համարում մենք հաղորդել էինք, որ Թիֆլիսի երկաթուղու գլխաւոր արհեստանոցի հայ բանւորները ընտրել էին մի պատգամաւորութիւն երեք հոգուց բաղկացած, որը և ցաւակցութիւն յայտնեց հանգուցեալ Ղ. Աղայեանի ընտանիքին։ Այժմ նոյն արհեստանոցի մի շարք հայ բանւորներ մեզ խնդրում են յայտնել, որ վերոյիշեալ պատգամաւորութիւնը ընտրված է եղել ոչ թէ յիշեալ արհեստանոցի բոլոր հայ բանւորների, այլ միայն մի խմբի կողմից։

✦ Պետերբուրգում հրատարակվող «Весь Міръ» ռուս շաբաթաթերթի № 22-ում տպված է մեր աշխատակից Լևոն Գրիգորեանի՝ «Արօրի» այս տարվայ № 4-ում զետեղված մի փոքրիկ բանաստեղծութեան («Եթէ քեզ էլ է կոյր բաղդը ճնշում») ռուսերէն թարգմանութիւնը, ազատ թարգմանութեամբ։

✦ Երեքշաբթի, ամսիս 27-ին, «Գիւղատնտեսի» խմբագրատուն և Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտ. և Տնայնագործ. Ընկերութեան գրասենեակը այցելեց Պետական Դումայի անդամ Ց. Սաղաթելեանը, որը յատկապէս հետաքրքրվում էր գիւղատնտեսական այն գործունէութեամբ, որ ունեցել է թէ Հայ Գիւղատնտեսական Ընկերութիւնը և թէ «Գիւղատնտեսի» խմբագրութիւնը։ Ընկերութեան քարտուղար Ա. Աթանասեան և վարչութեան անդամներ՝ Ց. Մելիք-Բախտամեան և Գ. Խարազեան մանրամասն բացատրութիւններ տուեցին Ց. Սաղաթելեանին։ Մեծ համակրանքով վերաբերվելով դէպի այդ երկու հաստատութիւնների թէ արածը անցեալում և թէ նպատակները ապագայի վերաբերմամբ, Ց. Սաղաթելեանը գտնում էր սակայն, որ հայ հասարակութեան վերաբերմունքը դէպի այդօրինակ վերին աստիճանի ժամանակակից խնդիրներ, որոնցով զբաղվում են այժմ Հայ Գիւղատնտ.-Տնայնագ. Ընկերութիւնն ու «Գիւղատնտես» հրատարակութիւնը, պախարակելի է ամեն կողմից. միաժամանակ նա հաւատացած է, որ եթէ Ընկերութիւնը միջնորդութիւն յարուցանի երկրագործութեան մինիստրութեան առաջ նպաստելու իրան՝ աւելի լայնացնելու համար սկսված գործը, մինիստրութեան կողմից կարժանանայ աջակցութեան, քանի որ Պետական Դումայի ներկայ կազմը մեծ համակրանքով է վերաբերվում դէպի հասարակական հաստատութիւնների գործունէութիւնը գիւղատնտեսական ասպարիզում։ Իսկ մինիստրութիւնը ամեն կերպ աշխատում է համակերպվել Դումայի այդ ցանկութեանը։ Ց. Սաղաթելեանին առանձնապէս հետաքրքրում էր լաւ սերմացուի մատակարարութեան խնդիրը, որը Անդրկովկասի գիւղացիութեան համար լինելով ամենահրատապ խնդիրը՝ զբաղեցրել է թէ «Գիւղատնտեսի» խմբագրական կազմին և թէ Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեանը, որը մի յատուկ նիստ է նուիրել այդ խնդրի պարզաբանութեանը։

ՏԵՂԵԿ. ՎՐԱՑ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

✦ Հանգուցեալ Իլիա Ճավճավաձէի գերեզմանի վրա արձան և մատուռ կանգնեցնելու ֆոնդի համար Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան խորհուրդը ստացել է Ս. Մանվելովից 100 և Եակօբ Գօգեբաշվիլիից 100 րուբլի։

✦ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան խորհուրդը իր յունիսի 25-ի նիստում, որոշել Ընկերութեան քարտուղարի պաշտօնի համար հրաւիրել ու Գ. Բուրճուլաձէին։

✦ Վրաց Դրամատիկ. Ընկ. տարեկան ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը տեղի կունենայ այսօր, ամսիս 29-ին, ցերեկով, Վրաց Թատրոնի շէնութեան մէջ։ Ժողովը ի միջի այլոց քննութեան կառնէ օրակարգի մէջ՝ ժողովականների ցանկութեամբ մտած այն հարցը, թէ ինչ միջոցներով կարելի է գրաւիչ դարձնել վրաց թատրոնը և հասարակութեանը հետաքրքրել։

✦ Այսօր երեկոյեան Վրաց Թատրոնում տեղի կունենայ «Թէմի» թերթի խմբագիր իշխան Գր. Դիասամիձէի կազմած մրցանակային ժիւրիի նիստը, որը կը քննէ «Թէմի» լրագրի ստացած բանաստեղծութիւնները և նրանցից ամենաաջողին և գեղարուեստականին կը տայ մրցանակ։

✦ Յունիսի 27-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվեց «Խալխի» լրագրի խմբագիր Ջ. Սափարովի գրական գործը։ Պալատը արդարացրեց Ջ. Սափարովին։ Մեղադրեալին պաշտպանում էր երդ.-հաւատ. օգնական Շալվա Մեսխիշվիլին։

✦ Նոյն օրը նոյն պալատում քննվեց Ի. Գվլեսիանիի գործը, որը մեղադրվում էր չը թոյլատրված գրականութիւն պահելու և տարածելու գործի մէջ։ Պալատը նրան դատապարտեց երկշաբաթեայ բանտարկութեան։

✦ Յունիսի 27-ին զինուորական-նահանգական դատաստանական ատեանում քննվեց Գ. Նամօրաձէի և Նինա Գլուրջիձէի գործը. նրանք մեղադրվում էին վրաց սօց.-ֆեդեբալիստ կուսակցութեանը պատկանելու մէջ։ Ատեանը երկուսին ևս մեղաւոր ճանաչեց, դատապարտելով առաջինին 4 տարվայ տաժանակիր աշխատանքների, իսկ երկրորդին մշտական աքսորի։

✦ «Սախալխո Գազէթին» հաղորդում է հետևեալը. «Քութայիսի Պոլիցէյսկի փողոցի բնակիչների մեծ մասը քաղաքային վարչութեանը ներկայացրել է մի հանրագրութիւն, որպէս զի վերոյիշեալ փողոցը անուանվի Դ. Սարաջևի անունով։ Բոլոր վրացիները ստորագրել են այս յայտարարութեան տակ, իսկ հայերը կտրականապէս մերժել են ստորագրել»։ Մենք վերապահութեամբ ենք հաղորդում այս լուրը, որովհետև գիտենք թէ «Սախալխո Գազէթի» լրագրի խմբագրութիւնը՝ մանաւանդ վերջերս՝ սկսել է պատիւ չը բերող դիրք բռնել դէպի հայերը առհասարակ և միշտ «լուռն ուղտի վերածել», իսկ երբեմն էլ սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ հաղորդել հայերին վարկաբեկելու և մտքեր պղտորելու համար։ Իբրև ապացոյց մեր ասածների, առաջ կը բերենք մի թարմ փաստ։ Անցեալները այս թերթը հաղորդել էր, որ Սղնախի քաղաքագլխի օգնական Գասպար Թաթուզովը փակում է անարգել կերպով և ինքնիշխանութեամբ տեղական վրաց սրբավայրերից մէկի ճանապարհը։ Մենք հաւատ ընծայելով «Սախալխո Գազէթի» հաղորդածին, դատապարտեցինք այդ անվայել արարմունքը։ Սակայն վերջերս Գ. Թաթուզովը մի գրութեամբ նոյն թերթում հերքելով այդ լուրը՝ ապացուցում է նրա մտացածին յերիւրանք

[illegible]

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

«Ցուցեր» (48, 49), «Սոնէտ» (71) և մի քանի ուրիշներ։

Բացի ինքնուրոյն ոտանաւորներից կան և թարգմանութիւններ, մեծ մասամբ Լերմոնտովից։

Ինքնուրոյն բանաստեղծութիւնների վերջին մի քանի երգերը թողել են անհատական սէրը և կրում են հասարակական բնաւորութիւն։ Նրանց մէջ խօսվում է պայքարի, ապագայ դաղափարական յաղթանակի, լոյսի, ճշմարտութեան առաջընթացութեան մասին։

Հեղինակը յղկել է ոտանաւորների լեզուն, բայց դեռ չէ հասել կատարելութեան։

Ա. Բ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բաթում, 15 յունիսի

Իր ժամանակին կարդացել ենք «Մշակի» ապրիլի 11-ի № 77-ում Արաքսիա Դանիէլեանի նամակը ի պատասխան Մարի նամակին, ուր ասված էր, որ նրա ամուսնու սպանութեան փակված գործը Բաթումի հասարակութեան կողմից նրա դէմ մեղադրանքով դատաստանական բարձրագոյն իշխանութեանց մատուցված ամբաստանագրի հետեւանքով ենթարկված էր վերաքննութեան։

Մենք, նոյն ամբաստանագիրը ստորագրողներս, որոնց՝ Արաքսիա Դանիէլեանը անուանել էր իր նամակում անգրագէտներ և որ իբր թէ ստորագրել ենք ամբաստանագիրը, առանց իմանալու նրա պարունակութիւնը և թէ մեզանից ստացվել են մեր ստորագրութիւնները սրճարաններում, գինետներում և այլ հասարակաց վայրերում, մենք, կարդալով մեր հասցէին նրա այդ վիրաւորական զրպարտութիւնները, չը գիջեցինք պատասխանել, համարելով նրան անարժան որեւէ պատասխանի, և մեր մէջ խորապէս համոզված լինելով որ շուտով կը գայ արդարադատութիւնը հաստատելու, որ մենք ստորագրել ենք այդ ամբաստագիրը՝ մեր տեսածի և իմացածի հիման վրա, հետեւելով մեր համոզումներին և վրդովված խղճմտանքին։

Եւ իրօք արդարադատութիւնը եկաւ ապացուցանելու մեր համոզումների ստուգութիւնը։ Արաքսիա Դանիէլեանը և նրա հոմանի Համբարձում Բալասանովը բանտարկված են արդէնմի քանի օրից, ի վեր։

Նրա ամուսնու, Գր. Դանիէլեանի, սպանութեան հէնց յաջորդ առաւօտից Բաթումի հասարակութեան խոշոր մեծամասնութիւնը մեղադրում էր Արաքսիային և քեռորդի Հ. Բալասանովը որպէս հեղինակներ այդ ոճրագործութեան. հանգուցեալի բարեկամներից այն անձինք, որոնք չէին կարող ըմբռնել մի կնոջ և քրոջորդու կողմից մի այդպիսի գազանութիւն և հաւատում էին նրա անմեղութեան, օգնում էին նրանց՝ իրանց բարեկամի սիրոյն համար, բայց նա տեսաւ թէ ինչպէս նրանք էլ հետզհետէ հեռացան իրանից, տեսնելով նրա մեղապարտութեան ակնյայտ ապացոյցները իր իսկ ամենօրեայ կեանքի եղանակի մէջ։

Դեռ պրեկրաշչէնիայի որոշումը տեղի չունեցած՝ նա իր բնական յանդգնութիւնովը սկսեց կենակցել իր հոմանի Համբարձում Բալասանեանի հետ և այդ գայթակղալից փաստի վրա աւելացնում էր որբերի դրամին յախուռն կերպով վատնումը։ Համբարձումը, որ ծառայում էր իր ամուսնու մօտ ամսական 20 րուբլի ռոճիկով, նա շինեց նրանից վարկային գործարանատէր, մի կատարեալ բուրժուա և Գրիգոր Դանիէլեանի կայքին ու գոյքի տէր ու տիրապետողը՝ ի վնաս նրա որդոց։ Եւ որպէս թէ այդ ամենը քաւական չէր, նա և իր հոմանին մերկապարանոց անպատկառութեամբ ու բանիւ գործով խորը վիրաւորում էին հասարակութեան ինքնասիրութիւնը, չպրտում էին իրանց վարք ու բարքի սանձարձակութիւնը որպէս մարտահրաւէր հասարակութեան առանց այն էլ վրդովված խղճմտանքի առջև, և հասարակութիւնը ընդունեց նրանց մարտահրաւէրը և փութաց կազմել մի ամբաստանագիր, որ դարձել էր հասարակական պահանջ։ Նրանց չար օրինակը սպառնում էր ստանալ Բաթումում մի տարափոխիկ ախտաւորութեան կերպարանք, և հասարակութիւնը պատրաստ զգաց իրան մաքրել իր թունաւորված մթնոլորտը։

Կը մնայ այսուհետև, որ արդարադատութիւնը կատարէ իր գործը։

Յովհ. Պ. Մեղաւորեան, Հ. Ադամեան, Ա. Աւագեան. Ց. Տէր-Պօղոսեան, Լ. Սարիբէգեան, Ա. Մնացականեան Ց. Ամրեան, ექვთიმე თენი ვიშვილი, В. Долидзе, Ս. Մելիքեան, Ս. Պապասաւեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Ինչպէս խօսում են, Չերնոգօրիայի և Թիւրքիայի պատերազմի դէպքում, չերնոգօրական զօրքերի ընդհանուր հրամանատար կը նշանակվի արքայազն Միրկօն։

◆ Կատարօյից հեռագրում են, որ այնտեղ տեղեկութիւն է ստացվել՝ թէ Սկիւտարում խոշոր դէպքեր են տեղի ունեցել, բայց թէ բանը ինչումն է, յայտնի չէ։ Խօսում են ինչ-որ լուրջ մահափորձերի մասին։

◆ Թիւրքիան ամեն կերպ ուզում է հաւատացնել եւրօպական պետութիւններին՝ թէ ինքը պատերազմ չէ կամենում, հակված է ամեն զիջումն անել ապստամբներին։

◆ Հաղորդում են, որ հրաժարական է տալու Թիւրքաց մեծ վէզիր Հակկը-փաշան, որի տեղ կը նշանակվի Քեամիլ-փաշան։

◆ Պոդգօրիցայի Թիւրքաց դեսպանատունը պաշարված է լրտեսներով։

◆ Լուրեր են պտտում, որ չերնօգօրական կառավարութիւնը պատրաստ է ամեն րոպէ պատերազմ յայտարարել, բայց ինչ արած որ դրամի մեծ պակասութիւն է զգում։

◆ Չերնօգօրիան զէնքի կանչեց իր զօրքերին Պոդգօրիցայում և Անդրիէվիցում։ Ազգաբնակութիւնից բոլոր ձիերը առնված են զօրքի համար։

◆ Չերնօգօրական գեներալներ Վուկօտիչը, Բօկօվիչը և Մարտինօվիչը շրջեցին ամբողջ սահմանը, ձեռք առան համապատասխան միջոցներ դէպքերի բարդութեան դէպքում, դիտեցին ճանապարհները, որոնք ունեն ռազմական նշանակութիւն և վերադարձան Ցէտինիէ։

◆ Չերնօգօրիայի և Թիւրքիայի միջև պատերազմը անխուսափելի է համարվում։

◆ Լօնդօնի Թիւրքաց դեսպանը լրագրով մեղադրում է Չերնօգօրիային ալբան ապստամբներին շարունակ պաշտպանելու մէջ։

◆ Թէհրանում լուրեր են տարածվում՝ թէ գահընկէց Մահմէդ-Ալի շահը ձգտում է վերստին գալ Պարսկաստան։

◆ Ռուսաց մայրաքաղաքի թերթերին հաղորդում են, որ Պարսկաստանի ներկայ դրութիւնը լուրջ երկիւղ է ներշնչում։ Համաձայն ռուսաց պաշտօնական դիպլօմատիական ներկայացուցիչների հաղորդագրութիւններին, բոլոր գաւառներում տեղի են ունենում խոշոր անկարգութիւններ։ Ամենուրեք նկատելի է անիշխանութիւն։ Կենտրօնական իշխանութիւնը միանգամայն անտես է առնվում։ Աւազակութիւնները սաստկացել են։

◆ Ռուսաց նոր զօրքեր Պարսկաստան ուղարկելու լուրերը, ինչպէս հաղորդում են լաւատեղեակ աղբիւրները, վաղաժամ են։

◆ Պարիզումլուրեր են պտտում, որ Գերմանիան իբր թէ ցանկութիւն է յայտնել Մարօկկօյի խնդրի առիթով բանակցել, պնդելով նաև, որ Սպանիան ևս մասնակցէ խորհրդակցութեանը։ Անգլիան նմանապէս ցանկութիւն է յայտնել մասնակցել բանակցութիւններին։ Ենթադրում են, որ Ռուսաստանը ևս կը միանայ նրան։

◆ Ֆրանսիայում հաւատացնում են, որ եթէ Մարօկկօյի հարցի առիթով բանակցութիւններ սկսվեն, Գերմանիան չի բաւականանայ Մարօկկօյի հարցով, այլ և կը յարուցանի մի շարք ֆինանսական հարցեր։

◆ Մարօկկօյի վերաբերմամբ Պարիզի և Բերլինի միջև կատարվում են տենդային բանակցութիւններ։ Ֆինանսական մինիստրների խորհրդի այդ առիթով կայացրած որոշումները պահվում են գաղտնի։

◆ Գերմանիայում սօցիալ-դեմօկրատները կազմակերպում են բողոքի միտինգներ կառավարութեան գրգռիչ քաղաքականութեան դէմ, որ կարող է վտանգել եւրօպական խաղաղութիւնը։

◆ Ֆրանսիայի և Գերմանիայի բանակցութիւնների մէջ ակտիվ մասնակցութիւն է ունենում և Անգլիան, որ իր շահերը Մարօկկօյում խախտված է տեսնում։

◆ Անգլիական հասարակական խաւերում խօսում են, որ Մարօկկօյի նկատամամբ ինչ-որ գաղտնի պայման է կնքված Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջև։

◆ Սպանիայում ևս տեղի են ունենում բողոքի միտինգներ մարօկկեան աւանտիւրայի դէմ։

◆ Ռուսաց ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեանը կից կազմված է միջվարչական խորհրդակցութիւն Պետական Խորհրդի անդամ Պետրովի նախագահութեամբ՝ պարզելու այն հարցի տեխնիքական կողմը, թէ որ աստիճան հնարաւոր է կառուցել Արխօտի լեռնանցքի տակ մի թունել Կովկասեան լեռնաշղթայով կառուցվող երկաթուղու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

27 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Վախճանվեց հրապարակախօս Շարապովը։

Ցերեկվայ ժամը 1-ին Նուառնայագստում միաժամանակ երեք տեղում այրվեցին բամբակի հակերը։ Այրվեցին զանազան ֆիրմաներին պատկանող 2000 հակեր։

Տարիֆային կօմիտէտը որոշեց իջեցնել Օդեսսայի վրայով Կ.Պօլիս, Վառնա և Բուրգաս արտահանվող շաքարի տարիֆը $2^{1}/_{2}$ կոպէկով պուդին ամբողջ տարածութեան վրա։

ՌԻԳԱ։ Երկրորդ օրն է ծովի վրա փոթորիկ է։

ԼՕՆԴՕՆ։ Պրինց Հէնրիխի անուան մրցութեանը մասնակցողները իջան Սօութհեմպտօնում։ Աւտոմօբիլները դիմեցին դէպի Լիմինգտօն։ Պրինցը առաջինը դուրս եկաւ առաւօտը ժամը $8^{1}/_{2}$-ին։ Միւսները հետևեցին նրան։

ՄՈՒՑԴԷՆ։ Գերմանական «Ալստէր» շոգենաւը ենթարկվեց հօլլանդացիների գնդակահարութեան, որովհետև կանգ չառաւ ըստ առաջին պահանջի։ Ոչ ոք չը վիրաւորվեց։ Կատարվում է քննութիւն։

ՊԱՐԻԶ։ Անգուլէմի մօտերը գծից դուրս եկաւ արագ գնացքը։ Մի ճանապարհորդ սպանված է, չորսը վիրաւորված են։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՅՏՆՈՒՄ Է

Թղթակիցներին.—Մեզ յղուած, նամակ, լուր ուղարկողներից շատերը, ուղարկելով իրանց գրուածները, իբրև նիւթ տպագրութեան համար, կամ պօստի մարկա չեն կպցնում, կամ եթէ կպցնում են, բայց յղուածի մէջ դնում են և նամակ՝ խմբագրի անունով։ Իսկ յայտնի է, որ պօստային կանօններով, եթէ իբրև բանդերօլ կամ տպագրական նիւթ ուղարկված ծրարի մէջ լինի մասնաւոր նամակ, ստացողը կամ ուղարկողը պէտք է վճարէ խոշոր տուգանք։ Եւ խմբագրութիւնը ստիպված է լինում, բացի доплатной կոչված կրկնակ վճարներից յաճախ նաև տուգանք վճարել յղուածների մէջ դրված մի երկու տող նամակի համար։ Այս օրերս Մեղրիից Եփրեմ Վարդանեանը ուղարկելով մի մեծ յօդուած բանդերօլով՝ հարկ է համարել գրել և երկու տող խմբագրին։ Եւ ահա այդ երկու տողի համար մենք ստիպվեցինք տուգանք վճարել 50 կոպէկ։

Ի տեղեկութիւն բոլոր մեր թղթակիցների հաղորդում ենք, որ այսուհետեւ չը վճարված կամ տուգանված նամակներ և յօդուածներ չենք ընդունելու ամենևին։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ամառային երթեւեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 9 ժ. 38 ր. առաւօտ., Աղստաֆա է հասնում 12 ժ. 15 ր. կէսօրին, Գանձակ՝ 2 ժ. 47 ր. ցեր., Եւլախ՝ 4 ժ. 20 ր. ցեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 8 ժ. 10 ր. երեկ., Բալաջարի՝ 11 ժ. գիշ., Բագու՝ 11 ժ. 33 ր. գիշեր.։ Պօստատար № 4 գնացքը՝ 12 ժ. 36 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում 8 ժ. 28 ր. գիշ., Գանձակ՝ 6 ժ. 37 առաւօտ., Եւլախ՝ 3 ժ. 35 ր. առաւօտ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 7 ր. կէսօր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 24 ր. ցերեկ., Բագու՝ 5 ժ. 42 ր. ցերեկ.։ Մարդատար № 6 գնացքը՝ 3 ժ. 34 ր. ցեր., Աղստաֆա է հասնում՝ 6 ժ. 46 ր. երեկ., Գանձակ. 9 ժ. 57 ր. երեկ., Եւլախ՝ 11 ժ. 54 ր. գիշեր.՝ Հաջի-Կաբուլ՝ 4 ժ. 22 ր. գիշ., Բալաջարի՝ 7 ժ. 36 ր. առաւօտ., Բագու՝ 8 ժամ 13 ր. առաւօտ.։ Խառն գնացքը՝ IV կարգի վագօններով ըստ հարկի կարևորութեան՝ 5 ժ. 15 ր. գիշ., Աղստաֆա է հասնում 9 ժ., 19 ր. առաւօտ., Գանձակ՝ 1 ժ. 36 ր. ցեր., Եւլախ՝ 5 ժ. 4 ր. երեկ., Հաջի-Կաբուլ՝ 11 ժ. 44 ր. գիշեր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 33 ր. գիշ., Բագու՝ 5 ժ. 44 ր. առ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ պօստատար № $^{74}/_{75}$՝ 1 ժ. գիշ., Ղարաքիլիսա է հասնում 8 ժ. 16 ր. առաւօտ., Ալէքսանդրօպօլ՝ 11 ժ. 50 ր. ցերեկ., Էջմիածին կայար.՝ 5 ժ. 7 ր. երեկ., Ուլուխանլու՝ 5 ժ. 34 ր. երեկ. (առանց Երևան մտնելու)։ Սակայն Ուլուխանլուից առանձին գնացքը ուղարկվում է Երևան 6 ժ. 11 ր. երեկ՝ և հասնում է Երևան 6 ժ. 54 ր. երեկ., Նախիջևան. 11 ժ. 2 ր. գիշեր., Ջուլֆա՝ 12 ժ. 46 ր. գիշերվայ։ Մարդատար-ապրանքատար № $^{78}/_{79}$ գնացքը՝ 5 ժ. 48 ր. երեկ., Ղարաքիլիսա է հասնում 1 ժ. գիշերվայ, Ալէքսանդրօպօլ՝ 4 ժ. 34 ր. գիշ., Էջմիածին կայարան՝ 9 ժ. 45 ր. առաւ., Երևան՝ 11 ժ. 10 ր. ցերեկվայ և որանից քէնը այլևս չէ գնում։

ԲԱԹՈՒՄ՝ արագ. № 1 գնացքը՝ 11 ժ. 8 ր. գիշ.՝ Միխայլօվօ է հասնում 2 ժ. 10 ր. գիշ., Բաթում՝ 9 ժ. 43 ր. առաւօտ։ Պօստատար № 3 գնացքը՝ 10 ժ. 47 ր. առ., Միխայլօվօ է հասնում 3 ժ. ցերեկվայ, Բաթում՝ 12 ժ. 35 ր. գիշ.։ Մարդատար № 5 գնացքը՝ 5 ժ. 15 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 9 ժ. 27 ր., երեկ., Բաթում՝ 6 ժ. 26 ր. առ.։ Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով ըստ հարկի կարևորութեան 10 ժ. 3 ր. երեկ., Միխայլօվօ է հասնում 4 ժ. 41 ր. գիշ., Բաթում 6 ժ. 4 ր. երեկոյեան։

ԲՈՐԺՈՄ՝ մարդատար № $^{7}/_{8}$ գնացքը՝ 8 ժ. 18 ր. առաւօտ., Գօրի է հասնում 10 ժ. 52 ր. առ., Բօրժօմ՝ 1 ժ. 38 ր. ցերեկ.։ Մարդատար № $^{9}/_{10}$ գնացքը՝ 3 ժ. ցերեկ., Գօրի է հասնում 5 ժ. 34 ր. երեկ., Բօրժօմ՝ 8 ժ. 28 ր. երեկոյեան։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ մարդատար № 5 գնացքը՝ 4 ժ. 25 ր. ցերեկ.։ Պօստատար № 3 գնացքը՝ 9 ժ. 52 ր. առ.։ Արագ № 1 գնացքը՝ 10 ժ. 24 ր. երեկ.։ Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով՝ 9 ժ. 5 ր. երեկ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ պօստատար № $^{72}/_{73}$ գնացքը՝ 7 ժ. 38 առաւօտ.։ Մարդատար-ապրանքատար՝ № $^{80}/_{81}$ գնացքը՝ 1 ժ. 26 ր. ցերեկվայ։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ արագ № 2 գնացքը՝ 8 ժ. 52 ր. առաւօտեան։ Պօստատար № 4 գնացքը՝ 11 ժ. 40 ր. գիշ.։ Մարդատար № 6 գնացքը՝ 2 ժ. 54 ցերեկ. Խառն գնացքը IV կարգի վագօններով՝ 4 ժ. 17 ր. գիշերվայ։

ԲՈՐԺՈՄԻՑ՝ Մարդատար № $^{9}/_{10}$ գնացքը՝ 9 ժ. 28 ր. գիշ.։ Մարդատար № $^{7}/_{8}$ գնացքը՝ 7 ժ. 18 ր. առաւօտեան։

Ծանօթութիւն.—Արագ գնացքներով (№ 2՝ Թիֆլիսից Բագու՝ և № 1 Բագու-Թիֆլիս) առանց վագօնը փոփոխելու կարելի է հաղորդակցել Թիֆլիս-Բագու-Ռօստով, միայն վճարելով պլացկարտի գինը։

Высочайше Утвержденное Русское Общество Пароходства и Торговли, учрежд. въ 1856 г.

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.

Ամառային երթեւեկութիւն

ՂՐԻՄ-ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԻԾ

Մեկնում են Բաթումից

I Պօստային-մարդատար շոգենաւեր.
Երեքշաբթի ժամի $12^{1}/_{2}$-ին գիշերը շրջանակի գծով.
Հինգշաբթի » $12^{1}/_{2}$ » » »
Ձարաթ » $12^{1}/_{2}$ » ուղղակի »

II Մարդատար շոգենաւեր.
Երկուշաբթի ժամի 1 ցերեկը, շրջանակի գծով։
Ձարաթ » 12 » » »

III Մարդատար-ապրանքակիր շոգենաւեր.
Չորեքշաբթի առաւ. ժամի 4-ին շրջանակի գծով.
Ուրբաթ » » » »

Ժամերը Պետերբուրգի են։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՊՕՍՏԱՅԻՆ ԳԻԾ

Կանօնաւոր հաղորդակցութիւն դէպի Ալէքսանդրիայի, Բօլգարիայի, Մակեդօնիայի, Սիրիայի, Անատօլիայի, Պարսից-Ծոցի (Персидскій заливъ) գծերի բոլոր նաւահանգիստները։

ԲԱԼՏԻԱԿԱՆ ԳԻԾ

Կանօնաւոր հաղորդակցութիւն ուղղակի Պետերբուրգ, Ռիգա, Լիբաւա և Րէվել։

Տոմսակները կարելի է գնել Թիֆլիսի գրասենեակում, Վելիամինօվսկայա փողոց, № 18.

Հեռախօս № 11.

Ընդունվում են եւ ապահովացվում ապրանքներ ծեռնտու պայմաններով։

Գործակալ՝ Ս. Խ. Սուլխանեան

(շ.) 0—

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

«606»-Ի ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Գ. Մ. ՉԻՊՕՂԱՆԻ—$9^{1}/_{2}$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Ջ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մարկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզատար. հ.։
Ա. Մ. ՓՕՐՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայ. հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Գ. Ս. ՋԻԼԲԵՐՁԱՑ—$12^{1}/_{2}$—$1^{1}/_{2}$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱԳԵՏԵԱՆ—1—$1^{1}/_{2}$ ժ. ներքին և երեխայ. հիւ.։
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—$1^{1}/_{2}$—2 ժ. ներքին և երեխայ. հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Գ. Ս. ՋԻԼԲԵՐՁԱՑ—6—$6^{1}/_{2}$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

3. 0—62

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԵՈՐԳԲԷԳԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Առաւօտեան ժամը 10—1,
Երեկոյեան ժամը 5—7,
Վելեամինօվսկայա փողոց, № 8.

(4. 2.) 416. 100—18

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ

Ընդունում է ներքին եւ ջղային հիւանդներին ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿՈՒՄ, Դօնդուկօվսկայա փող., տուն Իշխ. Դօնդուկ-Կորսակօվի (ռուսաց եկեղեցուն կից), առաւօտ. ժ. 10-ից մինչև ժամը 12-ը։

(ա. օ.) 1254. 100—93

ԲԺԻՇԿ

Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ընդունում է հիւանդների

ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆՈՒՄ

յունիսի 21-ից մինչև սեպտեմբերի 10-ը

(ա. օ.) 669. 10—7

ՖԷԼԴՇԷՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԷՏ

ՄԵԴԻՑԻՆԱՅԻ

ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, վէրքի փաթթումն, ջեղերի քսումն, դնում է բանկաներ։ Բժշկութիւն ջղամարդի սեռական բուլոսբեան, անկամ տողութեան, սերմնահոսութեան եւ երազախաբի, հիմնաւոր բժշկութիւն տրիպէրի (սուսանակ), դիմելով հմուտ մասնագէտ բժիշկների։ Օտարերկրեայ հիւանդներին մանրամասն խորհուրդներ և գիրքը դրսւոր կերպով։ (Ուղարկել 3 րուբլի)։ Մասսաժ, լեքտրականութիւն, բժշկական մարմնամարզութիւն։ Ընդունելութիւնը 3—$4^{1}/_{2}$ ժամի ամեն օր։ Ծախվում է կազմած «Ցզամ. եւ կանանց գաղտնի հիւանդութիւնների» նկարներով և բէյէկաններով։ Գինը 50 կոպ., ճանապարհածախս՝ 15 կ.։ Հասցէն. Тифлисъ, Семеновская ул. № 9.

(կ. հ.) 160. 50—34

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան Վարչութիւն

առաջարկում է այն անձանց, որոնք կը ցանկանային ստանձնել Ընկերութեան գործավարի պաշտօն՝ ամսական 25 րուբլի ռոճիկով, յայտագրեր ուղարկել կամ ներկայացնել Ընկերութեան Վարչութեան նախագահ Տ. Յովհաննիսեանին։

Ընկերութեան գրասենեակը (Պասկեւիչի փողոց, № 1) բաց է ամեն օր, երեկոյեան ժամը 7—8-ը։

(շ.) 690. 2—2

GLYCÉROPHOSPHATE GRANULÉ ROBIN

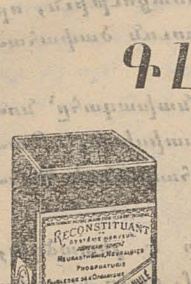

ԳԼԻՑԵՐՈՖՈՍՖԱՏ ՌՕԲԷՆ'Ի

ՀԱՏԻԿԱՒՈՐ

ԳԼԻՑԵՐՕՖՕՍՖԱՏ ԿՐԻ ԵՒ ՍՕԴԱՅԻ

Միակ խլացված ֆօսֆատ

ԱՄՐԱՑՆՈՒՄ Է ՋՂԱՅԻՆ ՍԻՍՏԵՄԸ

Գործադրվում է պարիզեա հիւանդանոցներում։

Արագ ներգործում է ՆԵՎՐԱՍՏԵՆԻԱՅԻ եւ ՄՏԱՒՈՐ ՅՈԳՆԱԾՈՒԹԵԱՆ ժամանակ, ՌԱԽԻՏԻ դէմ, ոսկորների բուլոսբեան դէմ՝ մանկան ածման, յղութեան եւ սնուցման շրջանում, եւ այլն։

Լաւ համ ունի։ Ընդունվում է ջրով կամ կաթով։

Շաքարախտաւորների համար պատրաստվում են լէպէշկաներ։

Վաճառվում է դեղատներում եւ դեղատնային խանութներում։

(շ.) (M. 152627) 334. 12—11